

Književna poročila.

Dr. Maximilian Hendel: Rechtsschutz gegen abgeirrte Zwangsvollstreckungsakte nach dem österreichischen und deutschen Rechte. Ulrich Mosers Verlag, Graz und Wien 1914. St. VI + 100.

Uprav sijajno pobija dr. Hendel doslej prevladujoči nazor, ki pristaje obogatitveni zahtevek tretjemu po končani izvršbi tudi napram onemu zahtevajočemu upniku, ki je bil v dobri veri, da je bilo izvršbeno izkupilo iz imovine zavezančeve. Svoje pravno naziranje je pisatelj zasnoval na podlagi globokega študija teoretične strani tega vprašanja, istotako na temelju svojih bogatih izkustev kakor eksekucijski sodnik glede zahtev praktičnega življenja.

Knjiga prinaša najprej jedrnat obris stanja tega vprašanja po avstrijskem in nemškem pravu. Potem ugotovi dvojno funkcijo rubežnega čina: publicistični učinek, pravno vezanost zarubljene stvari za državo, čeprav na korist upnikovo, — in pa zasebnopravni učinek, namreč postanek zastavne pravice za upnika. Na podstavi pravnozgodovinskih in dogmatičnih raziskavanj pride do zaključka, da nastop zasebnopravnega učinka ni neobhodno potreben. Ni rubežni brez zasega (Verstrickung), toda zasebnopravni učinek zarubitve, zastavna pravica pa ni vedno posledica zaplenitve (Beschlagnahme). Praviloma gresta oba učinka roko v roki, pa so izjeme, ki jih pisatelj navaja. Ali sta oba učinka dana pri zarubitvi tujih, ne zavezancu, ampak tretji osebi lastnih stvari, to odločajo načela glede pridobitve lastninske pravice v dobri veri od neupravičenca. Dobroverni pridobitelj dobi lastninsko pravico le pri odplatnih pravnih poslih. Zarubitvi nedostajata momenta odplatnosti. Zatorej, pravi dr. Hendel, dobroverni upnik ne pridobi zastavne pravice vsled zaplenitve tujih stvari.

Ob zarubitvi premičnega blaga se pred zaplenitvijo ne preskuša materialnopravna stvar glede lastnine dolžnikove, marveč edino le hramba dolžnikova. Da bi izvrševalni organ preskušal, ali spada stvar k zavezančevi imovini, to bi vzbujalo težke pomisleke. Zarubitveni akt je procesno dejanje, pri tem se ne da vprašati, ali je pravično ali krivično, marveč sme se le vprašati, ali je procesualno upravičeno ali neupravičeno. Ako se pokaže pogrešek, onda država pogrešanega izvršilnega učina ne odobrava, ali — izvršba gre brez zadržka dalje, ako se tretji ne gane, in pusti, da ostane pri rubežni ali celo pri prodaji. To je posledica — zasega, ni pa zastavna pravica vzrok, da se izvršilno postopanje nadaljuje in da se ne ukine, dokler lastnik stvari ne vpotrebi ugovorne tožbe.

Temelj ugovorne tožbe je, da nasprotuje zahtevajoči upnik vniči zasega (Entstrickung); to nasprotovanje pa pomenja za državo baš zanikanje prava, ovirajočega izvršbo. Konečni smoter ugovorne tožbe je, da se vniči zaseg, torej izbava formalnega čina, kakor je tudi zaseg le formalen čin; ugovorna tožba je procesualna pravosnovna tožba (Rechtsgestaltungsklage). Ugovorna tožba je dopustna do popolnega konca izvršbenega postopanja, t. j. dokler se ne izvrši izkupilo upniku.

Na mesto zdražbane stvari stopi skupilo, kterege se sedaj zaseg drži. Država ima interes na vspehu izvršbenega postopanja in na neizpodbojnosti poštenega

pridobitvenega čina. Ta Interes je večji kakor interes nepoznane tretje osebe; zato navaja pravni red lastnika z njegovimi odškodninskimi zahtevki — na dolžnika. Ako je izvršilni organ dobil v roke izkupilo, tretji pa se ni ganil, tedaj se izkupilo izroči upniku, razen če treba razdelbenega postopanja. Zakon pripisuje izročitvenemu činu trojen pomen: Izvršbeni denar naj se porabi za plačilo terjatve, s čemer naj nastopi normalni konec zadolžnega razmerja. Oprostilni učinek plačila naj se ne stavi pred faktično zadostitev upnika. Dolžnik naj velja za plačnika, učinek plačila naj se ne smatra drugače, kakor kadar plača dolžnik prostovoljno.

Izvršilni organ ne ravna, kadar vrši državno izvršbeno dejanje, kakor zastopnik upnika. Lastnino na izvršenem denarju pridobi upnik še-le takrat, ko izvršbeni denar prejme; postane pa lastnik tudi tedaj, ako glede odvetega denarja ali predane reči ni imel zastavne pravice. Njegova pridobitev lastnine temelji na državnem pripustitvenem činu (Übereignungsakt), kateremu gre po zakonu pomen plačila od strani dolžnika. Upnik zgubi svojo terjatev; pridobitev, ki stopi na mesto terjatve, se znači za izmeno dober (Güteraustausch). Ako je ob tej izmeni upnik v dobri veri; onda zakon ščiti njegovo pridobitev zoper obogatitvene zahtevke tretjih oseb. Upnik ni obogačen, ker je izgubil svojo pravno pozicijo kakor upnik nasproti dolžniku in je s tem storil pravno dopustno žrtev.

Slednjič razvija pisatelj svoje nazore, da more izostati pravosnovna moč državnih izvršbenih činov le tedaj, ako zasebnopravni učinek, ki ga zakon pripisuje onim činom, po načelih privatnega prava ne more nastopiti, in pride do sklepa, da odgovarja popolnoma zahtevam pravičnosti in poštenja, ako zakonodajalec reši konflikt med upnikom in tretjo osebo — po končani izvršbi v prid upnika. —

Že te kratke navedbe o vsebini tega dela izpričujejo, da je dr. H e n d e l zasnoval rešitev prepornega vprašanja na temeljni misli procesualne upravičenosti ter da je ustanovil s tem pravni tvor — procesualne zamolčatve (Verschweigung). Ta kritična misel je baš tako nova kabor zanimiva, ona se pa tudi povsem strinja s temeljnimi načeli veljajočega privatnega prava. Praksa ima povoda dovolj, da se popolnoma prilagodi podatkom tega dela in da pri tem nazoru stanovito vztraja.

Dr. M. D.

Razne vesti.

V Ljubljani, dne 15. julija 1914.

— (Društvo Pravniki) je po svojem predsedniku izrazilo dne 1. julija t. l. pri c. kr. deželnem predsedstvu svoje najglobokejšo sožalje povodom pretresljive smrti Njegove c. in kr. Visokosti presvetlega gospoda nadvojvode Frana Ferdinanda in visoke soprege. C. kr. deželno predsedstvo je vsled